DRON OPERATORLARINING KASBIY MOSLASHUVIDA HARBIY JAMOANING IJTIMOIY ROLI

Sherqulov Olmurod Abdusattarovich
O'zbekiston Respublikasi DXX Chegara Qo'shinlari 9785 harbiy qism katta o'qituvchisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.23534711

Annotatsiya: Mazkur tezisda dron operatorlarining kasbiy moslashuvida harbiy jamoaning ijtimoiy roli tahlil qilinadi. Tadqiqotda kasbiy moslashuv, jamoaviy munosabatlar, rahbarlik, ustozlik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash omillari o'rganildi. Tahlil natijalari dron operatorining yangi kasbiy muhitga moslashuvida ijobiy jamoaviy munosabatlar va rahbarlik ko'magining muhim ahamiyatga ega ekanini ko'rsatdi.

Tayanch so'zlar: dron operatori, kasbiy moslashuv, harbiy jamoa, ijtimoiy rol, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, rahbarlik, ustozlik, kasbiy ijtimoiylashuv.

Аннотация: В тезисе анализируется социальная роль воинского коллектива в профессиональной адаптации операторов беспилотных летательных аппаратов. Рассматриваются профессиональная адаптация, коллективные отношения, руководство, наставничество и социальная поддержка. Результаты анализа показывают значимость позитивных отношений в коллективе и поддержки руководства в процессе адаптации операторов БПЛА к новой профессиональной деятельности.

Ключевые слова: оператор БПЛА, профессиональная адаптация, воинский коллектив, социальная роль, социальная поддержка, руководство, наставничество, профессиональная социализация.

Annotation: This thesis analyzes the social role of the military team in the professional adaptation of drone operators. Professional adaptation, team relations, leadership, mentoring, and social support are examined. The analysis demonstrates the importance of positive team relations and leadership support in helping drone operators adapt to a new professional environment.

Keywords: drone operator, professional adaptation, military team, social role, social support, leadership, mentoring, professional socialization.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev 2026-yil 7-may kuni harbiy kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish va armiyani raqamlashtirishga bag'ishlangan taqdimotda "Dronlarni qo'llash va ularga qarshi kurashuvchi yangi bo'linmalar tashkil etilgani, shuningdek, uchuvchisiz uchish apparatlari operatorlari, muhandislar va robototexnika mutaxassislarini tayyorlash tizimi yo'lga qo'yiladi" deb takidlagan.

Zamonaviy harbiy texnologiyalarning rivojlanishi harbiy xizmatchilarning kasbiy faoliyati mazmuniga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Uchuvchisiz uchish apparatlaridan foydalanishning kengayishi

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

natijasida dron operatori alohida kasbiy yo‘nalish sifatida shakllanib, ushbu lavozimni egallagan harbiy xizmatchilardan yangi bilim, ko‘nikma va kasbiy kompetensiyalarni o‘zlashtirishni talab etmoqda.

Biroq harbiy xizmatchining dron operatori sifatida shakllanishi faqat texnik va kasbiy tayyorgarlik bilan cheklanmaydi. Yangi lavozimga tayinlangan xizmatchi yangi vazifalarni o‘zlashtirishi bilan bir qatorda yangi kasbiy muhitga kirishi, jamoa a’zolari bilan munosabat o‘rnatishi, o‘zining yangi kasbiy rolini qabul qilishi va jamoadagi mavqeini shakllantirishi lozim.

Shu nuqtai nazardan kasbiy moslashuv dron operatorlarini tayyorlash jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Kasbiy moslashuvga shaxsiy xususiyatlar bilan bir qatorda ijtimoiy muhit, harbiy jamoa, rahbarlik uslubi, tajribali xodimlarning ko‘magi va jamoaviy munosabatlar ta’sir ko‘rsatadi.

Mazkur tezisning maqsadi dron operatorlarining kasbiy moslashuvida harbiy jamoaning ijtimoiy rolini aniqlash va ushbu jarayonga ta’sir etuvchi asosiy omillarni tahlil qilishdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda sotsiologik, tizimli va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi. Harbiy xizmatchilarning kasbiy ijtimoiylashuvi, kasbiy moslashuvi, jamoaviy munosabatlari va dron operatorlari faoliyatiga bag‘ishlangan ilmiy adabiyotlar o‘rganildi.

Tadqiqotning asosiy nazariy tushunchalari sifatida kasbiy moslashuv, harbiy jamoa, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, kasbiy ijtimoiylashuv, rahbarlik va ustozlik kategoriyalari belgilandi.

Kasbiy moslashuv dron operatorining yangi lavozimga xos bo‘lgan vazifalarni o‘zlashtirishi bilan birga, jamoaviy munosabatlarga kirishishi va o‘z kasbiy rolini qabul qilishi jarayoni sifatida qaraldi.

ASOSIY QISM

Dron operatorining kasbiy moslashuvida harbiy jamoa muhim ijtimoiy muhit hisoblanadi. Yangi lavozimga tayinlangan xizmatchi o‘z faoliyatini mustaqil ravishda tashkil etish bilan birga boshqa xizmatchilar bilan hamkorlik qiladi. Shu sababli jamoadagi munosabatlar uning kasbiy faoliyatiga moslashish jarayoniga ta’sir qilishi mumkin.

Harbiy jamoaning birinchi muhim ijtimoiy roli - kasbiy ijtimoiylashuvni ta’minlash**.** Xizmatchi yangi lavozimga kirishganda nafaqat texnik vazifalarni, balki mazkur kasbga xos bo‘lgan me’yorlar, qoidalar, munosabatlar va mas’uliyatlarni ham o‘zlashtiradi.

Bu jarayonda tajribali dron operatorlari muhim ijtimoiy agent sifatida namoyon bo‘ladi. Ular yangi operatorga kasbiy vazifalarni bajarish tartibini tushuntirish, amaliy tajriba bilan o‘rtoqlashish va kasbiy muammolarni hal qilishda ko‘maklashishi mumkin.

Ikkinchi muhim omil - ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash**.** Yangi kasbiy muhitda xizmatchi turli qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

Uchinchi omil - rahbarlikning ijtimoiy roli**.** Rahbar dron operatorining kasbiy moslashuvini tashkil etishda muhim o‘rin tutadi.

To‘rtinchi omil - ustozlik va tajriba almashish**.** Dron operatori kabi nisbatan yangi kasbiy yo‘nalishda tajribali mutaxassislarning amaliy tajribasi muhim resurs hisoblanadi.

Beshinchi omil - jamoadagi ijtimoiy-psixologik muhit**.** O‘zaro hurmat, hamkorlik, ishonch va adolatga asoslangan munosabatlar xizmatchining o‘zini jamoaning to‘laqonli a’zosi sifatida his qilishiga yordam berishi mumkin.

Shu sababli dron operatorining kasbiy moslashuvini quyidagi zanjir orqali ifodalash mumkin:

Yangi lavozim → kasbiy vazifalarni o‘zlashtirish → jamoaga kirish → ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash → kasbiy rolni qabul qilish → kasbiy moslashuv.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Ushbu jarayonda harbiy jamoa faqat xizmat vazifalarini bajarish muhiti emas, balki kasbiy normalar, munosabatlar va qadriyatlar shakllanadigan ijtimoiy muhit vazifasini ham bajaradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Dron operatorlarining kasbiy moslashuvi zamonaviy harbiy tizimda muhim ijtimoiy va kasbiy jarayon hisoblanadi. Tadqiqot natijalari harbiy jamoaning ushbu jarayonda bir nechta muhim vazifani bajarishini ko'rsatadi.

Birinchidan, jamoa yangi operatorning kasbiy ijtimoiylashuvi uchun muhit yaratadi. Ikkinchidan, hamkasblar va rahbarlarning ijtimoiy qo'llab-quvvatlashi yangi kasbiy vazifalarni o'zlashtirish jarayonini yengillashtirishi mumkin. Uchinchidan, ustozlik va tajriba almashish yangi operatorning kasbiy muhitga integratsiyalashuvida muhim omil hisoblanadi.

Shundan kelib chiqib, dron operatorlarining kasbiy moslashuvini takomillashtirish uchun:

yangi dron operatorlari uchun ustozlik tizimini shakllantirish;

kasbiy moslashuvning dastlabki davrida xizmatchilarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish;

kasbiy moslashuvni baholashda texnik natijalar bilan birga ijtimoiy indikatorlardan ham foydalanish.

Kelgusida dron operatorlarining kasbiy moslashuvini empirik sotsiologik tadqiqot asosida o'rganish, harbiy xizmatchilar va amaldagi dron operatorlari o'rtasida so'rovlar o'tkazish hamda kasbiy moslashuvning ijtimoiy modelini ishlab chiqish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev, Sh.M. (2026), "Harbiy ta'lim va armiyani raqamlashtirish yangi bosqichga olib chiqiladi", Toshkent, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti.
2. Бодров, В.А. (2001), «Психология профессионалной пригодности», Москва, ПЕР СЕ.
3. Murray, J. and Wild, G. (2026), "Human Factors, Competencies, and System Interaction in Remotely Piloted Aircraft Systems", Aerospace, 13(1), 85.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.